Діти з інших країн

...і різноманітність класу

Inklucentrum

«Певна річ, звичайний перехожий і про мою троянду подумає, що вона така ж, як і ви. Але вона одна-єдина, дорожча від усіх вас. Бо я полив її.

Бо я чув її, коли вона скаржилась чи похвалялась і навіть коли замовкала. Бо це моя троянда»

«Маленький принц»,
Антуан де Сент-Екзюпері

Вступ

Немає жодної групи дітей, в якій би не було різноманітності. Навіть найбільш схожа група дітей, наприклад, обдаровані хлопці з футбольної команди з житлового масиву, через деякий час будуть відрізнятися один від одного. Хлопчики будуть відрізнятися своїм ставленням до математики, різним ступенем поваги до тиші, відкритістю до співпраці в групі, мрійливістю, кількістю братів і сестер, досвідом перебування на природі під час канікул тощо.

Шкільний клас схожий на сад, в якому можна відкрити для себе красу унікальності дітей, так само, як Маленький принц усвідомив унікальність своєї троянди. Не має значення, чи ви зустрічаєте молодших чи старших дітей, хлопчиків чи дівчаток, любителів математики чи спорту, дітей з В'єтнаму чи України. Кожна дитина – це збагачення. Різноманітність приносить користь. Клас, у якому цінується людина з усією різноманітністю її внутрішнього та зовнішнього світу, стає справжньою пригодою. Вітаються обдаровані діти, соціально незахищені діти, діти з-за кордону та спортсмени. Будь-які діти, яких життя приводить до школи, складають мозаїку та динаміку класу. Як троянда, яка стає унікальною саме тому, що Маленький принц так старанно про неї піклувався.

За бюлетенем *«Навчання у різновіковій групі»* слідує ще один, який звертає увагу на роботу з різноманітністю дітей. Цього разу вони приходять до класу здалеку. Це діти з-за кордону, діти, які тікають з території, якій загрожує війна, діти дипломатів або діти з різних країн, які навчаються в школі лише короткий час. Ці діти такі ж, як і всі інші, у них такі ж потреби, але деякі з них можуть бути більш помітними, більш нагальними, а тому вимагають більшої уваги з боку вчителів. Як привітати їх у класі? Які умови ми можемо створити для них, щоб вони могли стати частиною навчального класу та не відчували себе розгубленими? Як дати їм відчуття безпеки та підтримки? Які можливості надає наше законодавство? І хоча з погляду філософії це не новий принцип, давайте уважніше розглянемо практичні можливості його застосування.

Viktor Križo a Mária Jaššová

«Саме час, який ви витратили на свою троянду, робить її такою важливою».
— Антуан де Сент-Екзюпері

Концепції формують нас

Вікові, мовні, культурні чи характерні відмінності між дітьми визначаються природним розвитком дітей та їхнім життям у різних сімейних і соціальних середовищах. Чи є ці «відмінності» насправді відмінностями, чи радше збагачуючою унікальністю кожної людини? Чи існує взагалі звичайна дитина? Подивімося на деякі основні поняття з погляду інклюзивного та гуманістичного підходу:

- ***Інтактні* діти** – (від лат. intactus, що означає недоторканий, цілий) – термін не є доречним, оскільки вводить поділ дітей на нормальних і порушених. Однак такий поділ деградує дитину лише до матеріалу (подібно, як це відбувалося з людьми під час Другої світової війни).
- **Проблемні діти** – будь-який прикметник, приписаний людині без додаткового контексту, звужує її справжню цінність і потенціал. Більш доречним є термін «діти з групи ризику».
- **Іноземець** – (біженець, мігрант) – термін викликає включення людини в категорію, яка, однак, не є визначальною та описує лише невелику частину сутності людини. Хоча використання ярлика «іноземець» не є недоречним, слід знати, що це значно звужена характеристика.

Діти біженців?

Звужене поняття «іноземні діти» чи «діти іноземців» відповідає лише деяким вибраним характеристикам особи, такими як відмінна національність, мова, культура чи звичаї. Однак у такої дитини є набагато більше спільного з іншими дітьми – **усі людські потреби є такими ж,** як у інших дітей світу (потреби в безпеці, любові, сім'ї, сенсі життя, грі, їжі та харчуванні тощо). Стратегії для їх вирішення є різноманітними. Діти з різних націй і культур стикаються зі схожими викликами, стратегіями навчання, долають схожі бар'єри та мають схожі сильні сторони.

Якщо дитина змінює школу, навіть якщо вона не з іншої країни, вона стає трохи «іноземцем» у новій школі. Їй потрібно познайомитися з новою школою, її правилами, атмосферою та звичаями, відновити безпеку, дружбу та стосунки. Дитина з іншою рідною мовою або дитина з іншої країни має такі ж потреби, як і новий одноклассник з сусідньої школи, але шлях до їх задоволення зазвичай займає більше часу, адже вона не має у своєму розпорядженні спільної мови та культури, які є стандартним мостом для побудови відносин і безпеки. Якщо ми дивимось на світ насамперед з акцентом на відмінностях, які, можливо, помітні за іншим зовнішнім виглядом чи звичками. Але насправді це приносить збагачення.

! ЗМІНА

Зміна становить величезний виклик для відчуття безпеки. Вона приносить із собою непередбачувані обставини, вимагає нових навичок і порушує повсякденну рутину. Більш того, якщо зміни відбуваються не за нашим вибором і без необхідної підготовки, ми втрачаємо відчуття контролю, що посилює відчуття загрози.

Саме через такі непередбачувані та неконтрольовані зміни проходять діти біженців та інші діти з міграційним минулим. Зміна місця, втрата друзів, інше фізичне оточення, їжа, розпорядок дня чи тижня, повітря, погода. Для дітей ці фактори мають особливе значення, яке часто недооцінюється. Наприклад, деякі діти з України спочатку демонстрували відсутність бажання співпрацювати з учителями та дружити зі словацькими учнями. Навіть ті діти, яких безпосередньо не торкнувся травматичний досвід бомбардувань або жахлива втеча з рідної країни, реагували таким чином.

Хоча, на перший погляд, все здавалося гаразд – вони були в безпечній країні, могли жити своїм життям у школі та зі своїми однолітками, – зміни, які їх спіткали, були раптовими, мимовільними та драматичними. Крім того, діти очікували, що незабаром їхнє життя повернеться в колишнє русло і вони повернуться в Україну. Всі ці фактори в сукупності ускладнюють і без того складну адаптацію до змін.

Травми у дітей з-за кордону

Діти, які приїжджають з-за кордону, часто зазнають численних змін і втрат. Окрім зміни місця проживання вони також втрачають соціальні контакти з друзями, часто втрачають одного або обох батьків. Ще однією значною втратою є втрата можливості спілкуватися рідною мовою. Кожен, хто мав досвід тривалого перебування за кордоном, знає, наскільки складно та виснажливо цілими днями перебувати в оточенні людей, яких ти не розумієш. Іноземною мовою ми часто не можемо достатньою мірою донести свої потреби, не можемо спілкуватися з іншими на звичному для нас рівні.

Ми також втрачаємо частину власної ідентичності – втрачаємо свою надзвичайність, відчуваємо себе некомпетентними та безсилими. Якщо ситуація зі зміною місця проживання повторюється частіше і діти кілька разів переїжджають з однієї країни в іншу, їхні страхи щодо побудови стосунків та адаптації до навколишнього середовища посилюються. Діти, можливо, не можуть сформулювати це таким чином, але ми бачимо, що вони віддаляються від соціального життя, замикаються в собі та бояться інтегруватися в суспільство, заводити друзів і зосереджуватися на навчанні, тому що не хочуть знову пережити біль втрати друзів, житла та втрачених можливостей. Це подвійна травма для таких дітей.

Не лише війна руйнує дитячий світ, а й увесь спектр змін і втрат, пов'язаних з нею, які дитина інтенсивно сприймає та переживає.

Складний досвід, який пережили ці діти, похитнув їхнє почуття безпеки та довіри до світу, до інших людей, а часто і до самих себе. Віднайдення безпеки відбувається поступово, через багаторазовий досвід у доброзичливому середовищі та зі спокійними людьми, які заслуговують на довіру. З цим природно приходить покращення здатності вчитися, концентруватися та сприймати нове.

> «Лише діти знають, чого шукають. Вони витрачають стільки часу на ганчір'яну ляльку, і лялька стає їм дорога, і якщо її заберуть, діти плачуть...»
>
> — Антуан де Сент-Екзюпері

Вітальні класи

Першим кроком до створення безпечного середовища та формування почуття безпеки у дитини зі складним досвідом є підготовка дітей у класі та самої дитини до змін за допомогою чіткого інформування, а також шляхом розвитку соціальних та емоційних навичок. У багатьох країнах також успішно працюють вітальні класи/групи, які спочатку допомагають даітям з-за кордону відчути себе в безпеці в невеликих групах протягом короткого проміжку часу, зосереджуючись на (не тільки) вивченні мови. Дитина може провести від 3 до 12 місяців після прибуття на так званому адаптаційному перебуванні або у вітальному класі, де вона поступово та через гру освоює мову, але головним чином відновлює відчуття безпеки через пережиту рутину.

У Словаччині після початку війни в Україні деякі школи створили принаймні окрему групу для українських дітей з українським психологом. Після обіду діти були разом на ігровому майданчику, в їдальні та не були розділені окремо між класами та вчителями. Таким чином, вони могли зустрічатися принаймні у другій половині дня, розмовляти рідною мовою та відчувати підтримку однолітків зі схожим досвідом, що полегшувало їм адаптацію.

§

Новинка в законі з 1.1.2025
§ 29 абз. 14n Закону «Про освіту» вводить нову функцію: **адаптаційні класи для іноземців.** Це можливість створити тимчасовий, максимум на один рік, клас для адаптації та мовної підготовки дітей іноземців!

WILLKOMMENSKLASSE В БЕРЛІНІ

Новоприбулі діти або діти-біженці, які ще не розмовляють німецькою мовою, також проходять обов'язкове навчання, але спочатку вони навчаються у спеціальних вітальних класах, щоб покращити свої мовні навички та познайомитися з повсякденним життям у країні та в школі. У цих вітальних класах, які здебільшого тривають з третього року навчання та до випуску, діти набувають необхідних навичок у використанні німецької мови, а також готуються до переходу в основні класи. Міністерство освіти в Берліні підготувало повні посібники та описи для батьків.

Психосоціальна підтримка та безпека

Оскільки найбільш очевидним бар'єром для адаптації дітей з-за кордону є мовний бар'єр, більша частина підтримки зводиться до вивчення мови. На користь швидкого освоєння місцевої мови часто забувається про психосоціальну підтримку. Однак остання є абсолютно ключовою для ефективного вивчення (не тільки) мови. Однак це неможливо без того, щоб діти відчували себе в безпеці та мали стабільні, непорушені стосунки. Одним словом, так працює наш мозок. Які кроки важливі в школах:

1. Надання дітям стабільності – одна близька людина, конкретний друг або подруга в класі, куточок, картки допомоги або комунікаційні картки, зацікавленість, наприклад, запитання, як дитина почувається (через жести, числа або символи).
2. Дайте можливість дітям розмовляти рідною мовою та підтримайте їх у цьому – діти не обирають зміни добровільно, їм доводиться пристосовуватися до них часто неохоче та без внутрішньої мотивації. Вони не завжди хочуть вчити мову країни, в якій опинилися. Тому дітям за жодних обставин **не можна забороняти розмовляти рідною мовою.** Навпаки, слід знайти способи дозволити їм розмовляти з будь-ким, хто розмовляє їхньою мовою, і дати їм можливість розвивати стосунки та дружбу, засновані на їхній мові. Травмованим дітям і дітям без внутрішньої мотивації важко вивчати іноземну мову. Внутрішнє переживання буде блокувати їхні здібності. Тому необхідно спочатку добре та неодноразово зрозуміти, що переживає дитина. А для цього дитині потрібно користуватися саме рідною мовою. Однак забезпечення того, щоб дитина використовувала (і вивчала) свою рідну мову, також є важливим з погляду вивчення мови викладання або інших мов. Це допомагає покращити мовні навички в цілому.
3. **Використовуйте оригінальні імена дітей** і не змінюйте їх на словацький варіант. Діти з-за кордону іноді навмисно дають собі словацьке ім'я або його адаптацію, щоб уникнути перекручування свого імені. Однак класний керівник повинен скористатися можливістю попрацювати з класом над правильною вимовою імені – це можна зробити за допомогою вправ, знайомств, фонетичної транскрипції тощо. Важливо, щоб однокласниці та однокласники навчилися його правильно вимовляти.
4. Поступово залучайте дітей до життя школи, залишаючи їм достатньо простору для адаптації. Цікавтеся ними як людьми, а не лише як учнями.
5. Регулярні зустрічі з польовим працівником їхньою мовою. Якщо це можливо, на початку дуже важливо, щоб діти мали регулярні психосоціальні зустрічі в невеликій групі. Наприклад, один-два годинні блоки раз на тиждень протягом 3—12 місяців. Польовий працівник, психолог або вчителька з їх мовного середовища зустрічається з ними, говорить про їх переживання, залучає їх до гри, малювання та розповідання. Вона створює безпечне середовище для стосунків. Діти переживають різні форми адаптації – від мовчання до заспокоєння, смутку, спілкування, ентузіазму, гіперактивності та стабілізації.
6. Співпраця між шкільною командою підтримки, класним керівником та асистентом у мережі зв'язків дитини є ключовою. Згідно з § 21 Закону 138/2019 асистент також допомагає долати мовні та культурні бар'єри.
7. Активне спілкування з батьками, наприклад, електронною поштою рідною мовою батьків за допомогою інтернет-перекладача. Добре поінформовані та доброзичливі батьки – це половина успіху в процесі адаптації дитини. Спілкування з батьками за допомогою перекладача через електронну пошту їхньою мовою – це знак привітання і місток до безпеки. Недооцінювати батьківську турботу – означає будувати прірву між світом дитини та школою.
8. Підготуйте базовий посібник/брошуру про правила та функціонування школи рідною для дітей мовою. Школа в їхній рідній країні могла мати інші звичаї, правила та способи виконання завдань. Можливо й корисно також перейняти дещо цікаве зі звичаїв, які дитина приносить з собою.

Травма-інформований підхід

Травма-інформований підхід, успішно застосовується з дітьми та учнями з досвідом міграції, з дітьми з іншою рідною мовою та в інших випадках. Ми розглядаємо це як профілактичний та інклюзивний підхід, який охоплює всіх учнів школи, незалежно від того, чи є у нас інформація про те, що вони пережили якісь складні життєві обставини, чи ні. У цьому підході ключове значення має акцент на створення безпеки, про яку ми також писали раніше. Але що ми розуміємо під безпекою в контексті травма-інформованого підходу?

- Безпека – це більше, ніж відсутність загрози: те, що дитина більше не відчуває жахів війни чи фізичної небезпеки в школі, не означає, що вона автоматично почувається в безпеці. Нам потрібно відчувати безпеку також на рівні тіла, стосунків, емоцій та фізичного оточення.
- Існує кілька важливих принципів, яких можна дотримуватися при створенні безпеки в школах. Перш за все, ми робимо ставку на передбачуваність і прозорість – кожна дитина в школі повинна знати, чого від неї очікують. Вона повинна розуміти, які вимоги ставляться до неї та її поведінки, які правила застосовуються, що станеться та чому. Поведінка дорослих також має бути передбачуваною. Допомагають також ритуали та повторюваний режим. Вибір – ще одна ключова характеристика будування безпеки. Це означає повагу до голосу та думки людей у школі, в тому числі учнів, з'ясування їхніх уподобань, а також надання їм можливості відмовитися від певних видів діяльності. Це допомагає поступово формувати віру в те, що ви як людина контролюєте ситуацію.

  Ще одним фундаментальним принципом побудови безпеки є побудова якісних стосунків і зв'язків з іншими – як з однолітками, так і з молодшими та старшими членами шкільної спільноти. Доведено, що заохочення дружньої взаємодії, розвиток соціальних та емоційних навичок і створення простору для знайомства поза навчальним контекстом допомагають адаптуватися до шкільного середовища, покращують загальне самопочуття та пом'якшують наслідки складних життєвих ситуацій.
- Переживання безпеки дуже індивідуальне: те, що для когось є символом безпеки (наприклад, обійми, галасливий клас, повний взаємодії тощо), може бути загрозливим для іншого через минулий досвід або чутливу нервову систему. Важливо усвідомлювати це, поважати це, бути відкритими до цього та перевіряти методи та кроки, які ми робимо в інтересах безпеки (наприклад, запитувати дозвіл на фізичний контакт, перевіряти, чи є музика або відкрите вікно приємними тощо).
- У дітей, які переживають складні життєві ситуації, можна спостерігати різну незвичну поведінку, наприклад, тривалі денні мрії, швидке спалахування сильних емоцій, схильність до суперечок з однолітками тощо. Водночас можна розглядати всі ці прояви як спроби впоратися зі складною ситуацією – наприклад, мрії можуть бути джерелом заспокоєння для дитини, якій довелося пережити довгу подорож зі свого дому в Словаччині. Або здатність швидко та сильно реагувати вербально могла б бути дуже корисною, коли підліток заміняв батька для своїх братів і сестер і повинен був піклуватися про них. Однак ці стратегії не працюють у класі та викликають негативну реакцію однокласників та дорослих. Однак, якщо розуміти, що така поведінка не спрямована проти нас особисто та не має на меті завдати болю чи погіршити стосунки, ми можемо реагувати більш доброзичливо та співчутливо і можемо надихати інших робити те саме.

Бюлетень «Кризове втручання» описує, як надавати підтримку дітям в умовах гострого стресу або першу психологічну допомогу після прибуття із зони бойових дій. inklucentrum.sk/publikacie/

Травма-інформований підхід – це безперервна подорож, що веде до розуміння себе та інших. Але їхати цим шляхом варто, бо тільки так ми можемо підтримати не лише дітей, які пережили травму, але і їхніх однолітків, яких також торкнувся важкий досвід, і всіх тих, хто ними опікується.

Бюлетень **Створення безпеки (і не тільки) у шкільному класі** описує, як створити безпеку для дітей і як її зрозуміти, навіть якщо дитина пережила дуже складні речі. inklucentrum.sk/publikacie/

«Для вчителя дуже важливо краще розуміти мову дитини та вміти реагувати на її поведінку, коли в класі 25 інших учнів. А якщо це дитина, яка не знає мови та перебуває у стресовому стані, це ще складніше. Тому використання знань з курсу «Травма-інформований підхід» у роботі з дітьми є важливим як для учнів, так і для викладачів, щоб уникнути професійного виснаження».

— вчителька курсу «Травма-інформований підхід»

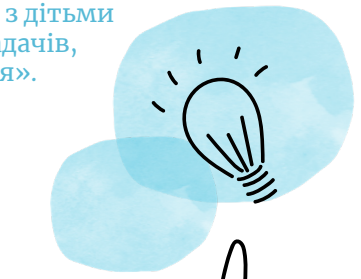

«Насамперед, треба бути дуже терплячим», – відповіла лисиця. «Спершу сядь он там, здалеку, на траву, ось так. Я буду на тебе скоса поглядати, а ти мовчи. Слова тільки заважають розуміти один одного. Але з кожним днем сідай трошки ближче».

— Антуан де Сент-Екзюпері

Мовна підтримка

Опановування нової другої мови в ранньому віці є природним для мозку. Якщо мозок у безпеці, він може навчатися дуже швидко. Складніше засвоєння мови в підлітковому віці пов'язане з кількома факторами. Саме в цьому віці, завдяки певним змінам у розвитку, ми починаємо вчити мову свідомо (саме вчити, а не засвоювати), що є менш природним процесом. Свідоме вивчення мови також пов'язане з тим, що учні в цьому віці більше усвідомлюють «помилки» та бояться використовувати мову. Однак часто це також пов'язано з тим, що в підлітковому віці ми відчуваємо внутрішню невпевненість, шукаємо сенс свого існування. Тому вивчення мови стає другорядним завданням і займає більше часу. У молодшому віці можна швидше досягти безпечного режиму (зокрема завдяки впливу одного вчителя, більшій стабільності функціонування класу, різним методам навчання).

ЯК МАЄ ВИГЛЯДАТИ МОВНА ПІДТРИМКА:

Заходи підтримки – мовні курси – слід проводити в невеликих групах, розділених за рівнем та віком (в середньому 8 дітей).

Вони мають включати мовну діагностику на початку та наприкінці навчального року (або курсу) для визначення подальшої підтримки або моніторингу прогресу.

Важливо, щоб вчитель розвивав довірливі та шанобливі стосунки з дітьми.

Методи повинні стимулювати природну цікавість і включати ігри. Вони повинні стимулювати внутрішню мотивацію. Треба уважно стежити за регуляцією дитини.

Вони мають враховувати вікові особливості – не можна вчити старшокласників з букваря.

Необхідно створити систему мовних робочих зошитів з різних предметів у двомовному режимі або з можливістю перекладу чи використання додатків для швидкого перекладу, наприклад, *Google Lens, deepl.com* тощо.

Система роботи потребує адаптації – деякі способи навчання пристосовуються до нової школи та країни, інші – переосмислюються, а деякі дово-

диться вивчати заново. Процес має бути максимально природним, не насильницьким. Зміст, процедури, символи та структура навчання відрізняються в різних культурах і мовах. Мета полягає не в тому, щоб змінити все на іншу систему, а в тому, щоб дати дітям можливість плавного переходу та дозволити їм зберегти деякі манери, що збагачує клас і вчить інших поважати їх. Аналогічно може йтися й про зміни в домашніх завданнях, довготривалу відсутність оцінок протягом кількох років (§ 55 абз. 5 Закону про освіту). Мета полягає не в тому, щоб влаштувати дитину якомога раніше, а в тому, щоб привести клас до різноманітності, пояснити та вказати на різні можливості функціонування.

Необхідно адаптувати навчальний матеріал – діти з іншою рідною мовою навчаться думати новою мовою лише значно пізніше, але у них все одно будуть зберігатися певні мовні особливості. Не варто ставити собі за мету перетворити дитину на місцевого жителя. Дитині з іншої країни немає сенсу вивчати все те, що вивчають інші діти. Їй не потрібно знати географію та історію в тій же мірі. У викладанні інших предметів важливо більше зосередитися на вивченні мови цього предмета. Другою іноземною мовою для дитини вже є, власне, словацька.

Оскільки в більшості випадків вони не можуть володіти словацькою мовою так само добре, як діти, для яких словацька мова є рідною, необхідно докорінно змінити спосіб їхнього навчання, оцінювання та тестування. Діти з-за кордону вивчають словацьку мову як другу іноземну, не так, як інші школярі: це вимагає зовсім іншої методології та підходу.

Більше інформації про мовну підтримку в школах також можна знайти на нашій підсторінці: inklucentrum.sk/inkluzivne-jazykove-centrum/

Нове у законі «Про освіту» 2025:
На Тестуванні 9 діти-іноземці тепер мають окремо налаштовані умови для тестування, які повинні бути подібними протягом усього навчання.

Відео про мовну підтримку можна знайти на нашому youtube каналі:

youtube.com/Inklucentrum

Мовні зошити можуть містити прості основні переліки термінів і змісту з даного предмету, намагаючись дати дитині можливість додати переклади на рідну мову. Часте використання спеціального робочого зошита з поняттями допомагає засвоювати лексику, а не запам'ятовувати її, водночас надаючи можливість вивчати поняття, використовуючи їх. Наприклад, на уроках математики учень може аж до випускного іспиту користуватися власним математичним глосарієм, який він доповнює з роками та веде двомовно також рідною мовою, щоб не втрачати зв'язок і швидко розбиратися в поняттях.

Унікальний проєкт на підтримку українських дітей у Братиславі

Inklucentrum разом з містом Братислава, Центром консультування та профілактики Братислава III (CPP BA 3) та на основі аналізів Центру освітніх аналізів створили унікальний проєкт комплексної підтримки дітей з України, а згодом і інших дітей-іноземців у Братиславі.
Що нам вдалося?

19
ЗАЛУЧЕНИХ ШКІЛ

1039
УЧНІВ ТА ВЧИТЕЛІВ, ЯКИХ МИ ПІДТРИМАЛИ

- У CPP BA 3 було створено перший державний підрозділ підтримки для дітей з України з чотирма психологами з України, який поступово розростався та зараз надає підтримку дітям з усієї Братислави.
- Було проведено чотири аналітичні дослідження – базові дані, польове дослідження підтримки в школах з рекомендаціями та два моніторингові якісні дослідження психосоціальної та лінгвістичної підтримки. Проведений аналіз допоміг доопрацювати систему підтримки в школах у сферах психосоціальної, лінгвістичної та методичної підтримки.
- Через рік після війни Центр інклюзії активно запустив проєкт українських польових працівників спочатку в 9, а потім у 19 школах Братислави, в яких була найбільша кількість дітей з України.
- Через півроку, після психосоціальної підтримки, ми почали поступово запускати мовну підтримку для дітей з-за кордону та дітей з іншою рідною мовою в 4 школах. Через два роки після війни ми також відкрили інклюзивний мовний центр для 30 дітей з-за кордону з 3 вітальними класами в Центрі дозвілля.

- Усі працівники, які працюють з дітьми з-за кордону, пройшли навчання щодо травма-інформованого підходу, та ненасильницької комунікації, щоб мати змогу якісно виконувати свою місію.
- Ми розробляємо методику викладання словацької мови як другої/іноземної, орієнтовану на дітей, які відвідують початкову школу.
- У літні місяці ми неодноразово відкривали кілька мовних денних таборів для дітей з-за кордону, а також великий табір з денним перебуванням для понад сотні українських дітей.
- Після першого табору група з двадцяти старших українських дітей сформувала групу підлітків, які зустрічаються цілий рік у так званому teen-клубі. Вони також допомагали як асистенти аніматорів у таборі та надавали іншу підтримку одноліткам.

Більше про заходи, табір, інтерв'ю та відео можна знайти тут: inklucentrum.sk/podpora-ziakov-z-ukrajiny/

«Коли я прийшла в Інклюзивний мовний центр викладачем словацької мови як іноземної, я навіть не уявляла, наскільки мені сподобається працювати в мовному центрі. Я стала одним з викладачів для групи з 10 підлітків.

Багато з них приїхали до Словаччини зі своїми сім'ями, щоб врятуватися від жахів війни або знайти роботу. Їх забрали з рідних домівок, відірвали від родин, друзів... Це були діти підліткового віку, які шукали в собі відповіді на питання життєвих цілей, сенсу життя. Їхні таланти та здібності стали очевидними лише в цьому невеликому мовному класі, багато з яких до цього часу були невидимими в шкільній системі.

Бути для них підтримкою, путівником у вивченні мови було лише одним із моїх завдань. Завдяки травма-інформованому підходу я почала по-іншому дивитися не лише на своїх учнів, а й на свою роль у їхньому навчальному процесі. Це посилило в мені необхідність створення безпечного середовища в класі, важливість уважності, привернення уваги до себе – що, де та коли я відчуваю, усвідомлення своїх кордонів, своїх ресурсів»

— вчителька мовної підтримки

Що ми плануємо на майбутнє?

- Розширювати мовну підтримку безпосередньо в школах і, крім того, надавати спеціальну мовну підтримку в мовному центрі для дітей, які її потребують. Надихати та заохочувати такий тип підтримки в інших містах і селах.
- Поступово трансформувати Інклюзивний мовний центр у методичний центр підтримки дітей з-за кордону, де ми продовжуватимемо надавати мовну підтримку, але також додамо методичну підтримку та навчання шкіл щодо інклюзії таких дітей. Запропонувати дітям розвиток також рідною мовою.
- Підтримати роботу з батьками цих дітей.
- Розвивати довгострокову роботу з українською молоддю.
- Розвивати консультаційні, профілактичні та терапевтичні послуги для дітей з-за кордону як в рамках Центру консультування та профілактики, так і безпосередньо в школах.

«Я дуже вдячна долі за зустріч з Інклюзивним центром та його людьми. З самого початку нашої роботи я не відчувала стресу чи тиску, натомість головним чином — розуміння, підтримку та допомогу. Дякую за можливість працювати в цьому проєкті, розвиватися, вивчати нові речі в новій країні, я ніколи не забуду це. Ви дали мені надію, що не все так погано».

— вчителька з України та польовий працівник школи

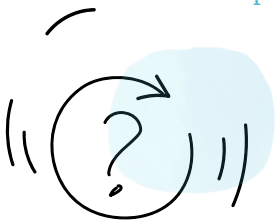

Короткі розповіді

МІН І СУМ ЗА ДОМОМ

В'єтнамський хлопчик, восьмикласник, не дуже старанно працює в школі. Вже два роки в школі з ним великі проблеми, він не може вивчити мову, не ладнає з дітьми. Іноді приємно дивує, але в цілому – ні. Школа розглядає можливість проведення консультативної діагностики, щоб переконатися, що все гаразд. Однак словацьке розслідування не дасть значних результатів.

Мін вступив до інклюзивного мовного центру, щоб отримати більш комплексну підтримку. Зі своїми в'єтнамськими однолітками він мало грається, навпаки, вони, здається, навіть не сприймають його, іноді у нього навіть виникають конфлікти з ними. **Що сталося з Міном?**

Після одного великого конфлікту в мовному центрі психолог запропонувала медіацію за допомогою ненасильницького спілкування, і вони заплатили за усного перекладача. Медіація зайняла більше часу, але була чудовою. Мін вперше розповів свою історію рідною мовою, психолог допомогла йому пережити цей процес. Вона доклала зусиль, щоб добре зрозуміти його переживання. До центру почала регулярно приходити в'єтнамська польова працівниця та працювала з групою. Мін довго перебував у стані депривації, бо він покинув В'єтнам не за власним бажанням: спочатку поїхали батьки, і він залишився з бабусею, а пізніше він також мусив виїхати до Словаччини. Навіть у школі у В'єтнамі йому було важко вписатися в колектив.

Але тут він повністю розгубився, втратив свою безпеку та вже не зміг її відновити. Він сумував за своїми друзями і навіть через стільки років він все ще думав про них. Вдень він часто мріяв, був дисоційованим, відстороненим. Перші кроки з'явилися лише тоді, коли у нього стався конфлікт і його потреби були почуті. Психолог назвала його почуття втрати та висловила своє розуміння. В'єтнамський однокласник, який мав з ним конфлікт, відреагував на це зі здивуванням. Конфлікти більше не повторювалися, бо його однокласник зрозумів, що саме переживає Мін. До цього моменту ніхто не називав це так, щоб Мін відчув, що його чують. У його промові йшлося про його потреби.

У АНГЕЛІНИ ДІАГНОСТОВАНО СДУГ

Ангеліна, п'ятикласниця з України, приїхала з мамою зі столиці України. Всі кажуть, що у неї СДУГ, синдром Аспергера, обдарованість і травма. Вона перебиває та отримує зауваження, іноді робить дурниці. Здебільшого вона весела, і діти її люблять. Ймовірно, її прийняли і в класі. **Що трапилося з Ангеліною?**

До початку війни вона пережила багато важких потрясінь – алкоголізм батьків, насильство, постійний крик і стрес. В принципі, вона ніколи не жила на одному місці понад два роки. Коли почалася війна, в місті панував хаос і розгубленість. Ніхто не знав, що робити. У цих страхах мама взяла свій легкий рюкзак і прийшла на вокзал, вірячи, що вони знайдуть безпечніше місце. Ангеліна не мала жодного уявлення, куди вони їдуть і коли повернуться. Як і її мама. Вони перетнули кілька міст, але зупинитися було ніде, тож після п'яти зупинок нарешті перетнули словацький кордон. Тиждень у Міхаловце, тиждень у Кошице, у Татрах, у Нітрі, Ґабчіково і, нарешті, у Братиславі. В хостелах та гуртожитках. Без хорошої роботи, хоча її мама має вищу освіту.

Ангеліна не має власного житла, їжу та одяг отримує переважно з благодійних фондів. Обдаровану дівчинку з фізичними розладами направляють до виїзного українського психолога в школі, вона бере участь у зустрічах групи підтримки та врешті-решт потрапляє до Українського психологічного центру при Центрі консультування та профілактики. Найважливішим поворотним моментом стало усвідомлення того, що Ангеліна, ймовірно, ніколи не знала, що таке безпека. Їй довелося навчитися довіряти лише самій собі. Одного вечора в таборі вона розмовляла з психологом і розговорилася. Всередині вона постійно сумує, але ще не розуміє цього та дуже важко наближається до цього розуміння. Вона повинна захищати свою маму, яка дуже вразлива. Вона сильна, і тому розслаблення означає, що на мить вона відпускає контроль, щоб мати змогу себе відновити. Іноді вона сама та в лісі збирає суниці. На неї чекає терапевтична група для шестикласників, де вона зможе спробувати повільно переосмислити себе. Прекрасна дитина, історію якої ніхто не знає. Як і сама дитина.

Центр консультування та профілактики Братислава III є державним освітнім закладом, який надає широкий спектр послуг індивідуальної та групової інтервенції для дітей і батьків. Окрім безпосередньої роботи з клієнтами, він створює мережу співпраці зі школами району та розвиває партнерства із засновниками, органами опіки, поліцією, лікарями та іншими відповідними установами. У квітні 2022 року вони також створили окреме психологічне відділення для біженців з України з комплексними послугами скринінгу, консультування та терапії.

Директор – соціальний педагог PaedDr. Яна Ледніцка

psychologickecentrum.sk

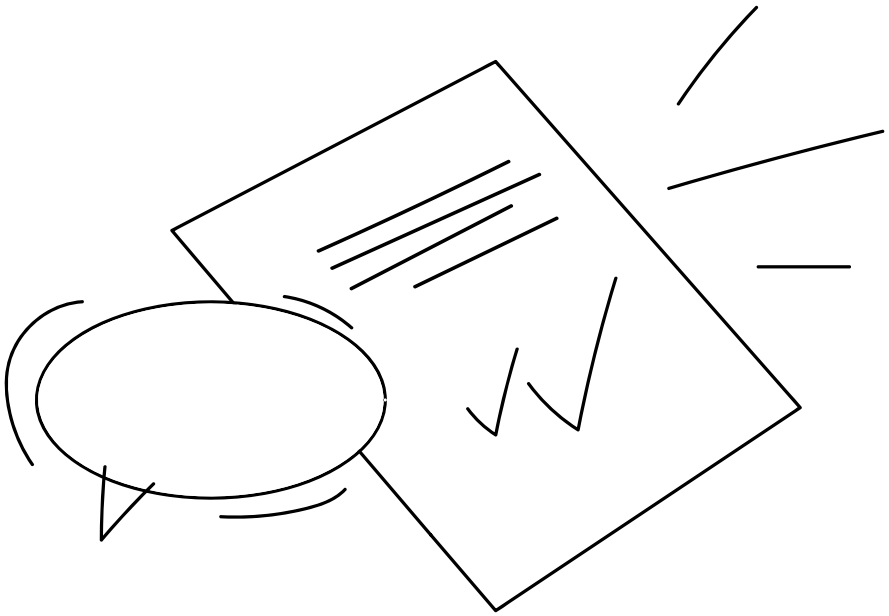

ДЖЕРЕЛА:

Залучення дітей з України до освіти в Братиславі. Аналіз поточної ситуації та огляд політики.
Александра Остертаґова, Міхал Регуш.

Включення учнів та учениць з України в освітній процес Якісне дослідження дев'яти шкіл Братислави.
Центр освітнього аналізу. Александра Остертаґова, Алена Фараґулова, Міхал Регуш

Регіональні польові працівники з України в школах Братислави. Оцінка програми підтримки інклюзії учнів та учениць з України в початковій школі. Александра Остертаґова, Міхал Регуш

Наші публікації

Ми готуємо бюлетені у співпраці з командою експертів з інклюзивної освіти. Використовуйте їх як корисний посібник у своїй роботі або для пояснення принципів інклюзивної освіти широкому загалу.

Ми зібрали для вас корисні відео на YouTube-каналі Inclucentrum, деякі з них також доступні іншими мовами. Для глибшого розуміння тем ми рекомендуємо записатися на курси, які ми організовуємо

Наші Публікації:
inklucentrum.sk/publikacie

Наші Курси:
inklucentrum.sk/kurzy

Вебінари та Відео:
youtube/Inklucentrum

Inklucentrum

Ми представляємо інклюзивну освіту

Inklucentrum — Центр інклюзивної освіти – це адвокаційна, навчальна та консультаційна експертна організація на національному рівні у сфері просування інклюзивної освіти. Присвячена просуванню якісної та гуманістичної освіти в шкільному середовищі на користь розвитку потенціалу всіх дітей, сімей та персоналу. Надає підтримку, консультації та навчання за акредитованими програмами та семінарами, особливо для викладачів і фахівців.

INKLUCENTRUM — Центр інклюзивної освіти

вул. Hattalova 12, 831 03 м. Братислава
www.inklucentrum.sk
facebook.com/inklucentrum

INFO: info@inklucentrum.sk
КУРСИ: vzdelavanie@inklucentrum.sk
КОНСУЛЬТАЦІЯ: poradenstvo@inklucentrum.sk
ONLINE: inklucentrum.sk/publikacie
inklucentrum.sk/kurzy

Фінансується коштом гранту Міністерства освіти, досліджень, розвитку та молоді Словацької Республіки.

Spolufinancovaný Európskou úniou

Проєкт "Травма-інформований підхід" частково фінансується Європейським Союзом. Підтримка Європейської Комісії у створенні цієї роботи не означає схвалення змісту, який відображає погляди авторів, і Комісія не несе відповідальності за будь-яке використання інформації, що міститься в ній.

BRATISLAVA

unicef for every child

BRATISLAVSKÝ KRAJ

Автори публікації: Mgr. Марія Яшшова та PaedDr. Mgr. et Mgr. Віктор Кріжо, PhD.

©2024-5 Inklucentrum – Центр інклюзивної освіти

Публікація або будь-яка її частина не може бути розповсюджена без дозволу Інклюцентру та авторів.